BAJORIŠKIŲ SENKAPIS

Rimantas KRAUJALIS

Bajoriškių senkapis (Utenos r.) yra 0,8 km į ŠR–R nuo kelio į Alaušus, atsišakojančio iš kelio Kaunas–Zarasai, Indrajos ežero V pusiasalyje, ties siauriausia ežero sąsmauka, priešais Staškūniškio kaimą. Senkapis įrengtas apie 50x30 m dydžio masyvios kranto kalvos šlaito dalyje, nuolaidėjančioje į ŠR pusę.

Bajoriškių senkapis iki 1999 m. nebuvo žinomas, kai KVAD Utenos teritorinio padalinio darbuotojai gavo informaciją, kad Indrajos ežero pusiasalyje aptikti žmonių griaučių fragmentai. Ežero pusiasalio teritorijoje radinių ieškotojai iškasinėjo didžiulį plotą. Duobėse aptikti pavieniai žmogaus kaulų fragmentai. Vienoje duobėje aptikta kaukolė, rankų ir pirštų kaulai, pažaliavę nuo žalvarinių dirbinių. Tikėtina, kad kapų vagys, pasinaudodami metalo detektoriais, ardė iki šiol nežinomo senkapio kapus, išrinkdami iš jų archeologinius radinius. Be to, senkapio Š pakraštys nuolat skalaujamas ežero; atodangose irgi buvo pastebėti žmogaus kaulų fragmentai.

2000 m. Bajoriškių senkapį žvalgė LII archeologai dr. V. Vaitkevičius ir dr. G. Zabiela. Žvalgymo metu buvo rastos 2 geležinės vinys, skiltuvas, geležinės diržo sagties fragmentas bei žiestos keramikos šukių (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 208).

2002 m. šiame senkapyje (pagal KVAD patvirtintas programas) buvo tiriamas nuolat skalaujamas ežero Š pakraštys, kuris taip pat smarkiai iškasinėtas radinių ieškotojų. Buvo ištirtas apie 70 m^2 plotas bei žvalgyta ežero skalaujama pakrantė.

Tyrinėjimų metu čia aptikti ir identifikuoti 24 griautiniai kapai ar jų liekanos, iš kurių tik 8 kapai geriau išlikę, visi kiti buvo smarkiai apardyti tiek savavališkų kasinėjimų metu, tiek dar tuomet, kai šiame senkapyje buvo laidojama (dalis ankstyvesnių kapų apardyti laidojant vėliau). Pažymėtina tai, kad dalis iš aptiktų kapų ar jų liekanų – kūdikių ir vaikų kapai (kapai 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14 ir 21).

Visi mirusieji buvo palaidoti guldant juos ant nugaros, ištiestomis kojomis. Visų geriau ar blogiau išlikusių kapų orientacija yra į V–ŠV. Pagal tai, kad trijuose kapuose (10, 17, 19) buvo aptiktos karstų liekanos, galima spręsti, kad dalis mirusiųjų buvo laidota karstuose, o dalis be jų.

Daugumoje kapų (tiek geriau išlikusių, tiek suardytų) aptikta radinių: geležinių peilių ir jų fragmentų, sagčių ir jų fragmentų, grandžių, žalvarinių (?) žiedų, jų fragmentų, auskarų, segių, monetų, piniginės apkalėlių, žalvarinė adatinė, amuletas, žalvarinis žvangutis bei žiestos keramikos fragmentų. Be to, aptikta ir nemažai pavienių atsitiktinių radinių, tarp kurių taip pat buvo peilių, žiedų, piniginės apkalų, monetų, sagtelių ir keramikos šukių.

Remiantis radiniais bei laidosena, 2002 m. Bajoriškių senkapyje aptikti kapai datuotini XV–XVII a.

BAJORIŠKĖS CEMETERY

In 2002 the Bajoriškės cemetery was explored. The area of 70 m^2 was explored. There were found 24 inhumations or their remains. Only 8 of them were better preserved. The orientation of all burials was to the west or northwest. Most of burials or their remains were infants or children's burials. A part of buried individuals was buried in coffins.

According to finds and burial rites, the Bajoriškės cemetery, found in 2002, might be dated to the 15th–17th centuries.